

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH100006
NAZWA
OBSZARU Pradolina Bzury-Neru

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH100006	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Pradolina Bzury-Neru

1.4. Data opracowania 2001-05	1.5. Data aktualizacji 2025-02
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2004-04
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2008-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2021-12
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 14 października 2021 r. w spr. soo Pradolina Bzury-Neru (PLH100006)

Wyjaśnienia:	Powiększenie - 10.2009 r.
--------------	---------------------------

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna
19.3741

Szerokość geograficzna
52.1049

2.2. Powierzchnia [ha]:
21886.17

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.4. Długość obszaru [km]:
79.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2	Nazwa regionu
--------------------	---------------

PL11	Łódzkie
PL41	Wielkopolskie

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0 %)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

[Powrót](#)

[illegible]

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A	1188	Bombina bombina			p	350	350	i		M	B	B	C	C
M	1337	Castor fiber			p	180	180	i		G	C	B	C	C
F	1149	Cobitis taenia			p	5	5	grids1x1		G	C	C	C	C
M	1355	Lutra lutra			p	144	144	i		G	C	B	C	C
I	1060	Lycaena dispar			p	44	200	i	C	M	C	C	C	C
F	1145	Misgurnus fossilis			p	74	74	grids1x1		G	B	B	C	B
M	1318	Myotis dasycneme			c					DD	D			
M	1318	Myotis dasycneme			c	10	10	grids1x1		M	D			
I	1037	Ophiogomphus cecilia			p				C	DD	D			
F	5339	Rhodeus amarus			p	2	2	grids1x1		G	C	C	C	C
A	1166	Triturus cristatus			p	25	25	i		M	C	C	C	C

- ### 3.3. Inne ważne gatunki fauny i flory (opcjonalnie)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, Fu = grzyby, I = bezkręgowce, L = porosty, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- KOD: w odniesieniu do ptaków z gatunków wymienionych w załączniku IV i V należy zastosować nazwę naukową oraz kod podany na portalu referencyjnym.
- S: jeśli dane o gatunku mają charakter poufny i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki Według standardowego Wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategoria: kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = występuje.
- Kategorie motywacji: IV, V: gatunki z załączników do dyrektywy siedliskowej, A: dane z Krajowej Czerwonej Listy; B: gatunki endemiczne; C: konwencje międzynarodowe; D: inne powody

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N19	0.6
N10	62.77
N16	3.29
N06	4.1

N23	0.59
N07	2.64
N17	2.42
N12	23.57
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar obejmuje odcinek Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej pomiędzy Łowiczem a Dąbiem (długości około 80 km) i jest ściśle powiązany z obszarem specjalnym ochrony ptaków Pradolina Warszawsko-Berlińska PLB100001. Decydującą rolę w ukształtowaniu powierzchni omawianego obszaru odegrała tzw. epoka lodowa, która spowodowała przekształcenie wcześniejszej rzeźby terenu. Główne rysy współczesnego układu pradoliny powstały w okresie zlodowacenia środkowopolskiego stadium Warty. Ostatecznie, dolinę uformowało zlodowacenie bałtyckie, którego faza leszczyńska nadała temu terenowi dzisiejszy kształt. Pozostałościami po tych procesach są przede wszystkim formy wypukłe, tj. Wzgórza Domaniewickie, Góra Św. Małgorzaty, czy Morena Kutnowska. Drugą charakterystyczną cechą obszaru jest obecność szerokiej na kilka kilometrów płaskiej pradoliny usytuowanej równoleżnikowo. Płaskie, zatorfione dno tego obszaru ciągnie się od Soboty w kierunku zachodnim, przecina wododział Wisły i Odry, sięgając miejscowości Dąbie. Warstwa torfu zalegająca na dnie pradoliny osiąga miąższość do 4 metrów w okolicach Łęczycy i stopniowo zmniejsza się w kierunku wschodnim. Na wschód od Młogoszyna warstwa ta staje się bardzo cienka i w wielu miejscach odsłania piaski rzeczne, które tworzą lokalne wydmy. Dno pradoliny ujęte jest w wyraźne krawędzie. W największym miejscu, w okolicach miejscowości Dobrogosty, pradolina ma ok. 1 km szerokości. Rozszerza się stopniowo w kierunku wschodnim by osiągnąć szerokość kilku kilometrów w okolicach Piątku i Łowicza. Pradolina odwadniana jest przez dwie rzeki: płynący na zachód Ner, należący do dorzecza Odry oraz płynący na wschód, należący do dorzecza Wisły – Bzurę.

Ner, który odwadnia zachodnią część pradoliny płynie sztucznym, wyprostowanym korytem. Wpływając do pradoliny rzeka zmienia kierunek z południkowego na równoleżnikowy. W początkowym swym odcinku biegnącym przez obszar Natura 2000, tj. od miejscowości Parski do Leszna, Ner płynie wśród rozległych łąk kośnych, pastwisk i turzycowisk. Na odcinku od wsi Kosew do Grodziska w dolinie rzeki występują liczne szpalery drzew oddzielające poszczególne kwatery wypasu bydła oraz niewielkie zadrzewienia topolowe i wierzbowe. W bezpośredniej bliskości koryta rzeki rosną pozostałości dawnych lasów łęgowych. Północna część doliny, w okolicy wsi Nagórki, zajęta jest przez rozległe turzycowiska i łąki kośne pozbawione zadrzewień. W dalszym odcinku doliny Neru, w okolicach Dąbia, teren jest silnie przekształcony. Dno pradoliny poprzecinane jest mozaiką kanałów, zadrzewień i dołów potorfowych w różnych fazach sukcesji. Występują tu również duże połacie trzcinowisk, leżące po obu stronach koryta rzeki. Dolina Neru w granicach ostoi odwadniana jest dodatkowo przez dwa kanały melioracyjne: leżący po południowej stronie rzeki Kanał Niemiecki i Kanał Królewski - usytuowany po stronie północnej. Drugi z wymienionych rozpoczyna się w okolicy Łęczycy i przecina odcinek wododziałowy obu rzek, łącząc dolinę Neru z doliną Bzury. Sprawia to, że przy wysokich stanach wód, często występuje zjawisko bifurkacji Bzury i Neru polegające na drenowaniu zlewni obu rzek przez Kanał Królewski. Ner stanowi główne miejsce zrzutu ścieków z aglomeracji łódzkiej. Z tego względu przez ostatnie 40 lat niósł on wody silnie zanieczyszczone zarówno ściekami komunalnymi, jak i przemysłowymi. Od połowy lat 90. XX w. stan jakości wody znacznie się poprawił dzięki wybudowaniu Grupowej Oczyszczalni Ścieków w Łodzi.

Bzura wpływa do ostoi na peryferiach Łęczycy, gdzie zmienia swój bieg z południkowego na równoleżnikowy i płynie dalej ku północnemu-wschodowi w kierunku Wisły. Podobnie jak w przypadku Neru, koryto rzeki jest silnie przekształcone. W połowie lat 80. XX w. na tym terenie wykonano prace melioracyjne. Efektem ich była całkowita regulacja koryta rzeki, usunięcie nadrzecznych drzew i krzewów oraz podniesienie dna koryta w stosunku do dna pradoliny. Dorzecze Bzury można podzielić na dwa odrębne obszary. Prawobrzeżne dopływy, wypływające spod krawędzi wysoczyznowej Wzniesień Łódzkich są zasobne w wodę i jest ich stosunkowo dużo. Należą do nich: Moszczenica, Malina, Struga, Mroga z Mrożyca, Bobrówka i Uchanka. Lewobrzeżnych dopływów jest znacznie mniej i prowadzą mniej wody. Największe z nich to Ochnia i Słudwia, mniejsze ciekę ze względu na małą ilość wody funkcjonują często okresowo. Odcinek obszaru Natura 2000 odwadniany przez Bzurę uległ silniejszym przekształceniom pochodzenia antropogenicznego w stosunku do obszaru zachodniego, odwadnianego przez Ner. Wykonane prace melioracyjne spowodowały znaczne osuszenie dna pradoliny, a co za tym idzie degradację pokładów torfu i zanik naturalnych zbiorowisk roślinnych. Początkowy odcinek doliny Bzury, leżący między Łęczycą a Dobrogostami, zajmują suche,

wielogatunkowe łąki kośne i pastwiska. W wielu miejscach zaorano obszar łąk w celu uprawy zbóż. Poczynając od wsi Rybitwy aż do wsi Ktery dolina staje się bardziej podmokła, a suche łąki ustępują zarośłom łozy, szuwarom turzycowym i trzcinowiskom. Rozległe łożowiska, przedzielone obszarami turzycowisk i wilgotnych łąk ciągną się dalej na wschód aż do wsi Orłów. Na odcinku od Soboty do Łowicza, dolina staje się ponownie sucha, a turzycowiska i wilgotne łąki ustępują miejsca zdegradowanym zbiorowiskom trawiastym. Odcinek Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej zajęty przez dolinę Bzury charakteryzuje się występowaniem kompleksów leśnych leżących na jej dnie lub krawędzi. Są to w większości olsy porzeczkowe. Największe z nich znajdują się koło wsi Ktery, Goślub, Młogoszyn i Pęcławice. Do Bzury zrzucano ścieki przemysłowe pochodzące z zakładów farbiarskich położonych na terenie Zgierza. Z tego względu, rzeka niosła wody silnie zanieczyszczone. Zapaść przemysłu włókienniczego na początku lat 90. ubiegłego wieku na terenie aglomeracji łódzkiej spowodował zaprzestanie produkcji w większości zakładów zanieczyszczających Bzurę. Wpłynęło to na znaczną poprawę jakości wody w rzece. Wybudowanie szeregu oczyszczalni ścieków w miastach leżących wzdłuż doliny Bzury również przyczyniło się do poprawy jakości jej wód. Koryta większości cieków, w tym Bzury i Neru, są silnie zmienione i uregulowane. Do skanalizowania koryt rzek Pradoliny doszło na szeroką skalę w latach 60. i 70. Większa część charakteryzowanego obszaru zajmowana jest przez użytki zielone (łąki kośne, pastwiska) i użytki rolne. Niemal cały teren jest użytkowany rolniczo, miejscami intensywnie. Niewielkie kompleksy lasów łęgowych zachowały się nad Bzurą w okolicy miejscowości Ktery i Pęcławice oraz nad Nerem - w okolicy miejscowości Leszno. Istotnym zjawiskiem w pradolinie jest obecnie regeneracja lasów łęgowych na porzuconych łąkach wzdłuż cieków. Przykładem takiego spontanicznie odtwarzającego się (od około 20 lat) łągu, może być las na wschód od miejscowości Młogoszyn. Głównym walorem płatów roślinności łęgowej spontanicznie odtwarzających się na porzuconych łąkach łągów jest naturalność zachodzących tam procesów przyrodniczych. Stosunkowo dużą część Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej zajmują kanały melioracyjne, starorzecza i torfianki - pozostałość po dawnej eksploatacji pokładów torfu. Silne odwodnienie opisywanego terenu, spowodowane wadliwie działającymi melioracjami, doprowadziło do znaczącego zubożenia różnorodności biologicznej oraz do rozpoczęcia procesu mineralizacji pokładów torfu. Elementem antropogenicznym lecz na stałe wpisanym w krajobraz i przyrodę pradolin są stawy rybne: Walewice, Psary, Okręt i Rydwan. Kompleksy stawów rybnych znajdują się w wschodniej części obszaru, na południe od Bzury. Stanowią one istotną w skali Polski ostoję ptaków wodno-błotnych, ważną szczególnie podczas wiosennych i jesiennych przelotów. Stawy rybne zapewniają również przetrwanie wielu gatunkom roślin związanych ze zbiornikami wodnymi. Przenikanie się przyrody i efektów działalności gospodarczej człowieka w granicach Pradoliny zaowocowało wytworzeniem się specyficznej mozaiki siedlisk przyrodniczych złożonych z łąk, pastwisk, pól uprawnych, turzycowisk, zarośli wierzbowych, łągów, starorzeczy, stawów i cieków. Charakteryzowany odcinek Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej, objęty ochroną w granicach obszaru Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru PLH100006, jest najcenniejszym obszarem bagiennym w środkowej części Polski. W dużej części ostoja zachodzi sukcesja regeneracyjna na skutek wycofywania się rolnictwa. Efektem tego procesu jest odtwarzanie się lasów łęgowych, olsowych, zarośli wierzbowych oraz szuwarów. Szczególnie istotny jest fakt, potwierdzony przez liczne ostatnio badania przyrodnicze w granicach Obszaru, iż mimo kompleksowego zmeliorowania tego terenu, wciąż posiada on unikatową wartość przyrodniczą. Potwierdzają to liczne stanowiska roślin chronionych i ginących (np. goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe* i groszek błotny *Lathyrus palustris*) oraz liczne występowanie zwierząt, w szczególności ptaków związanych z obszarami wodno-błotnymi. „Pradolina Warszawsko-Berlińska”, objęta ochroną w postaci dwóch obszarów Natura 2000 (Pradolina Bzury-Neru PLH100006 oraz Pradolina Warszawsko-Berlińska PLB100001), mimo niemal tysiącletniego użytkowania gospodarczego, stanowi ważną w skali regionu, kraju i całej sieci obszarów Natura 2000, ostoję różnorodności biologicznej. Na terenie ostoji położone są Obszary Chronionego Krajobrazu: Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej, Doliny Bzury oraz Nadwarciański. Na szczególną uwagę zasługuje użytek ekologiczny „Dąbskie Błota” położony na terenie Gminy Dąbie (województwo wielkopolskie).

4.2. Jakość i znaczenie

W wyniku uzupełnienia stanu wiedzy przeprowadzonego w roku 2016, oraz inwentaryzacji flory i roślinności w latach 2012-2013, a także wcześniejszych badań florystycznych w sezonach 2002-2007 stwierdzono potrzebę zmiany treści zawartych w Standardowym Formularzu Danych. Częściową inwentaryzację w roku 2012-2013 oraz ocenę stanu siedlisk i populacji gatunków wymienionych jako przedmioty ochrony obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Pradolina Bzury-Neru PLH100006 wykonano w ramach planu zadań ochronnych (PZO).

3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion

Powierzchnia – 3,38 ha

Reprezentatywność - C

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – B

Ocena ogólna – C

Naturalne jeziora i stałe niewielkie zbiorniki wodne oraz odcięte fragmenty koryt rzecznych z unoszącymi się w toni wodnej makrofitami (Potamion i częściowo Nymphaeion); makrofitami zakorzenionymi w dnie oraz o liściach pływających (część Nymphaeion), a także prymitywnymi skupieniami drobnych roślin pływających na powierzchni wody (Lemnetea). Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne omawianego terenu to zarówno zbiorniki nieprzepływowe oraz takie, gdzie dopływy i odpływy stanowią istotny procent w bilansie hydrologicznym. Najbliższe otoczenie siedliska 3150 to zazwyczaj teren w dużym stopniu poddany antropopresji. Zazwyczaj otoczone są polami uprawnymi lub intensywnie zagospodarowanymi łąkami. Starorzeczka i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne wykazują tu zróżnicowanie pod względem powierzchni i głębokości. Często są wykorzystywane jako przydomowe odbieralniki ścieków. W granicach opisywanego obszaru stwierdzono 14 starorzeczy. Siedliska te występują zarówno w dolinie Neru, jak i Bzury. Jednak na skutek uregulowania koryt tych dwóch rzek nowe starorzeczka nie powstają, a te istniejące ulegają stopniowemu zarastaniu. Efektem zarastania jest stopniowe zmniejszanie się powierzchni lustra wody i strefy roślin pływających na rzecz szuwarów właściwych i turzycowych. Najcenniejsze obiekty, których zachowało się niewiele, charakteryzują się występowaniem chronionych grążeli żółtych *Nuphar lutea* i rzadziej grzebieni białych *Nymphaea alba*.

Ranga w obszarze – średnia.

6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)

Powierzchnia – 1,24 ha

Reprezentatywność - C

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – C

Ocena ogólna – C

Łąki trzęślicowe, jeszcze do początku lat 70. XX wieku uważane były za stosunkowo częsty typ użytków zielonych. Zmiany w latach 70. spowodowały drastyczny spadek powierzchni tego typu zbiorowisk łąkowych. Można przypuszczać, że autorzy pierwotnego Standardowego Formularza Danych (SDF) dla Pradoliny Bzury-Neru swoją wiedzę na temat powierzchni roślinności łąkowej czerpali z publikacji i innych opracowań niepublikowanych pochodzących z lat 60. i 70. XX w. Dane z aktualnego rozpoznania terenowego wskazują na znacznie mniejszy udział siedliska 6410 w powierzchni objętego ochroną obszaru. Bogate w gatunki, wilgotne lub okresowo suche łąki z udziałem trzęślicy modrej *Molinia caerulea*, rozwijające się na glebach organogenicznych i mineralnych, od silnie zakwaszonych do zasadowych i o zmiennym poziomie wody gruntowej. Łąki te są zróżnicowane florystycznie i należą do najcenniejszych półnaturalnych zbiorowisk Polski i Europy Środkowej, mających ważne znaczenie w zachowaniu bioróżnorodności. Siedlisko to jest dość zróżnicowane. Przestrzennie kontaktuje się głównie z górkimi łąkami świeżymi i wilgotnymi, a także eutroficznymi młakami i ziołoroślami. Należy do siedlisk antropogenicznych, jednak na skutek zmian gospodarczych, tradycyjna forma jego użytkowania – koszenie późnym latem w celu pozyskania siana na ściółkę dla bydła – już zanikła. Najpoważniejszym zagrożeniem dla łąk trzęślicowych jest odchodzenie od tradycyjnej, ekstensywnej gospodarki łąkarskiej oraz zaburzenie warunków hydrologicznych [6]. Na terenie obszaru stwierdzono występowanie trzech płatów łąk trzęślicowych [6, 17, 56]. Płaty te występują w okolicach miejscowości Gledzianówek na Bzurą (2 płaty). Ich stan zachowania jest zły [6, 17]. Na skutek braku koszenia płaty te charakteryzują się dużym udziałem wysokich bylin ze związku Filipendulion. Z gatunków charakterystycznych dla łąk trzęślicowych występują nadal: trzęślica modra *Molinia caerulea* [6, 17].

W roku 2015 przeprowadzona została dodatkowa inwentaryzacja siedliska w wielkopolskiej części Pradoliny Bzury-Neru, gdzie potwierdzono obecność 1 płatu siedliska o powierzchni około 0,45 ha w okolicach miejscowości Domanin [56].

Ranga w obszarze – średnia [6].

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

Powierzchnia – 67,53 ha

Reprezentatywność - A

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – A

Ocena ogólna – A

Udział ziółorośli nadrzecznych (*Calystegietalia sepium*) został w pierwotnej wersji Standardowego Formularza Danych znacznie przeszacowany. Są to zbiorowiska często spotykane w Pradolinie Bzury-Neru jednak zajmują zwykle niewielkie płaty. Wiele płatów ww. typu roślinności tworzona jest przez gatunki inwazyjne, głównie kolczurkę klapowaną *Echinocystis lobata*. Zbiorowisko tworzone przez kolczurkę lub z jej udziałem nie powinno być traktowane jako siedlisko „naturowe”. Liczne powierzchnie siedliska są tworzone przy współudziale rodzimych gatunków ekspansywnych. Omawiane siedlisko to nitrofilne, okrajkowe zbiorowiska ziół i pnączy wzdłuż cieków wodnych na niżu (klasa *Galio-Urticenea*). Typ ten obejmuje niewielkie płaty fitocenoz nieleśnych składających się z eutroficznych, wysokich bylin i pnączy. Głównym czynnikiem warunkującym tworzenie się takiej roślinności jest duża wilgotność podłoża, dostęp do światła oraz rzeźba terenu. Ziółorośla nadrzeczne są zbiorowiskiem powszechnie występującym na całym obszarze Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru. Płaty siedliska 6430 są dobrze wykształcone z odpowiednią kombinacją gatunków charakterystycznych i dominujących – kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*, wierzbownica kosmata *Epilobium hirsutum*. Istotnym zagrożeniem jest obecność gatunków inwazyjnych, zwłaszcza kolczurki klapowanej [6]. W roku 2015 przeprowadzona została dodatkowa inwentaryzacja siedliska w wielkopolskiej części Pradoliny Bzury-Neru, gdzie potwierdzono obecność 1 płatu siedliska w otoczeniu Kanału Królewskiego okolicach miejscowości Kupinin [56]. Kolejne płaty siedliska zidentyfikowano w roku 2016 [17].

Ranga w obszarze – bardzo wysoka [6].

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Powierzchnia – 10,84 ha

Reprezentatywność - B

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – B

Ocena ogólna – B

Niżowe łąki świeże, reprezentowane przez zbiorowiska ze związku *Arrhenatherion*, były do niedawna uważane za jedno z najczęściej notowanych siedlisk. Obecnie, dobrze wykształcone zbiorowiska z ww. związku, należą do zagrożonych składników roślinności wielu regionów kraju, w tym województwa łódzkiego. Duża różnica w ocenie powierzchni siedliska w pierwotnym Standardowym Formularzu Danych a obecnymi danymi wynika z: przeszacowania powierzchni siedliska przez autorów pierwotnego SDF, przekształcania przez rolników łąk w pola uprawne (szczególnie suchszych części dolin), intensyfikacji gospodarki łąkarskiej (rezultatem jest uproszczenie budowy zbiorowiska, powstawanie monokultur traw), błędów przy identyfikacji siedliska (zaliczanie łąk uprawnych). Niżowe i górskie antropogeniczne zbiorowiska użytków zielonych na żyznych, świeżych (niezbyt wilgotnych i nie suchych) glebach mineralnych bez śladów zabagnienia. Łąki łąkowe są bogatymi florystycznie, wysokoproduktywnymi, wielokośnymi zbiorowiskami rozwijającymi się na niżu lub niższych położeniach w górach. Łąki rajgrasowe często są podsiewane mieszanką traw i roślin pastewnych, co prowadzi do zmian jakościowych siedliska.

Niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie w obszarze Pradolina Bzury-Neru reprezentują płaty łąk rajgrasowych *Arrhenatheretum elatioris* oraz łąk wiechlinowo-kostrzewowych *Poo-Festucetum rubrae*. Łąki rajgrasowe reprezentowane są przez podzespoły z: krwiściągami lekarskim *Arrhenatheretum elatioris sanguisorbetosum officinalis*, barszczem, *Arrhenatheretum elatioris heracleetosum* oraz typowy *Arrhenatheretum elatioris typicum*. Płaty zbiorowisk z: wyczyńcem łąkowym *Arrhenatheretum elatioris alopecuretosum* oraz kupkówką pospolitą *Arrhenatheretum elatioris dactyletosum* powstały w wyniku podsiewania traw. Wspomniane wyżej zbiorowiska cechują: ubóstwo florystyczne, dominacja traw oraz niewielki udział gatunków z rodziny motylkowatych. Intensywne użytkowanie charakteryzowanych łąk powoduje przekształcanie się ich w monokultury traw. Powierzchnie płatów łąk wiechlinowo-kostrzewowych *Poo-Festucetum rubrae* rzadko przekraczają powierzchnię 20-50 m². Często ich płaty przypominają swoim składem florystycznym murawy z zawciągami pospolitym i goździkiem kropkowanym *Dianthus-Armerietum*. W obszarze Pradoliny Bzury-Neru PLH100006 siedlisko to często graniczy z łąkami wilgotnymi (*Calthion*) oraz polami uprawnymi [6].

W roku 2015 przeprowadzona została dodatkowa inwentaryzacja siedliska w wielkopolskiej części Pradoliny Bzury-Neru, gdzie potwierdzono obecność dodatkowych 5 płatów o łącznej powierzchni około 2,33 ha [56]. Kolejne płaty siedliska zidentyfikowano w roku 2016 [17].

Ranga w obszarze – wysoka [6].

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)

Powierzchnia – 1,52 ha

Reprezentatywność - C

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – C

Ocena ogólna – C

Areal siedliska 7140 – torfowiska przejściowe i trzęsawiska jest wielokrotnie mniejszy, niż określona powierzchnia tego siedliska w pierwotnym SDF dla tego obiektu. Brak jest jakichkolwiek materiałów publikowanych lub niepublikowanych, które wskazywałyby na istnienie aż tak dużych powierzchni tego siedliska w pradolinie. Błąd wynika być może z przyjęcia za identyfikatory fitosocjologiczne tego siedliska takie zbiorowiska, jak: *Caricetum rostratae*, *Carici canescentis-Agrostietum caninae* czy *Caricetum distichae*. W przeszłości wspomniane wyżej syntaksony spotykano w pradolinie częściej niż obecnie [42]. W przypadku *Caricetum rostratae* tylko podzespoły z udziałem torfowców uznawane są za wskaźniki siedliska 7140. Fitocenozy *Carici canescentis-Agrostietum caninae* zapewne nie odgrywały nigdy znaczącej roli w pradolinie. Obecnie nie spotyka się dobrze rozwiniętych płatów tego zespołu w ostoi. *Caricetum distichae* nie jest identyfikatorem fitosocjologicznym siedliska 7140. Obecnie niewielkie płyty zbiorowisk roślinnych reprezentujące torfowiska przejściowe i trzęsawiska odnotowano w zachodniej części ostoi [6].

Torfowiska przejściowe i trzęsawiska pod względem warunków hydrologicznych, troficznych, charakteru roślinności i stanu dynamicznego mają cechy pośrednie między typowymi torfowiskami niskimi a torfowiskami wysokimi. Rozwijają się wszędzie tam, gdzie wskutek zaawansowania procesu akumulacji torfu nastąpiła częściowa izolacja powierzchni torfowiska od wpływu wód minerotroficznych i w bilansie wodnym torfowiska istotne i coraz większe znaczenie mają wody pochodzenia atmosferycznego. Ich odczyn jest umiarkowany lub silnie kwaśny, a trofia niska lub bardzo niska. Zazwyczaj położone są na obrzeżach zbiorników wodnych lub cieków z wolno płynącą wodą. Nie zajmują dużych powierzchni i jeśli występują to w zachodniej części obszaru Pradoliny Bzury i Neru [6].

Torfowiska przejściowe występowały tylko w zachodniej części obszaru w okolicach miejscowości Cichmiana. Charakteryzują się one stosunkowo dobrym stanem zachowania. W płatach tych dominują: bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre* stwierdzono również żurawinę błotną *Oxycoccus palustris* [6].

Ranga w obszarze – średnia [6].

7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk.

Powierzchnia – 1,71 ha

Reprezentatywność - C

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – C

Ocena ogólna – C

Podczas sporządzania planu zadań ochronnych (PZO) w roku 2013 nie potwierdzono obecności torfowisk zasadowych w Pradolinie Bzury-Neru PLH100006.

W roku 2015 przeprowadzona została dodatkowa inwentaryzacja siedliska w wielkopolskiej części Pradoliny Bzury-Neru w toku prac potwierdzono obecność 1 płatu siedliska o powierzchni około 1,71 ha w okolicach miejscowości Domanin.

Siedlisko w stanie terminalnym w wyniku odwodnienia i tym samym utraty zasilania zmineralizowanymi wodami gruntowymi. Fitocenozy na etapie przemian w kierunku zbiorowisk ze związku *Molinion*. Zjawisko utraty specyficznych cech zbiorowisk subneutralnych mechowisk potęguje niewłaściwe użytkowanie – zbyt intensywne koszenie. Pauperyzacja warstwy mszystej jest wynikiem braku zasilania gruntowego w wyniku przeprowadzonych melioracji i osuszenie siedliska; aktualne procesy eutrofizacji i acydyfikacji oraz postępujące przesuszenie siedliska wpływają degeneracyjnie na warstwę mszystą, a w przyszłości mogą prowadzić do wnikania gatunków ubikwistycznych. Bardzo liczna populacja gnidosza błotnego *Pedicularis palustris*; nielicznie występują kukułki: *Dactylorhiza majalis* (kilkanaście okazów) i *D. incarnata* (3 okazy). 1 stanowisko w obrębie płatu dwóch gatunków chronionych mszaków: *Aulacomnium palustre* i *Sphagnum palustre* (ustępujący).

Ranga w obszarze – niska.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Powierzchnia – 9,66 ha

Reprezentatywność - C

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – C

Ocena ogólna – C

Wielogatunkowe lasy liściaste, stanowiące w Europie Środkowej i Środkowo-Wschodniej zonalną roślinność leśną siedlisk żyznych i dominujący potencjalnie typ roślinności. Wielogatunkowy drzewostan mogą budować niemal wszystkie występujące na danym terenie gatunki drzew liściastych, na ziemiach polskich praktycznie stałym elementem jest jednak obecność graba, a w zdecydowanej większości płatów także dębu. Niewielkie płaty lasów grądowych na badanym terenie stwierdzono jedynie w miejscowości Goślib. Siedlisko 9170 jest tu dobrze wykształcone, z charakterystyczną kombinacją gatunków. W drzewostanie dominuje grab *Caprinus betulus*, klon zwyczajny *Acer platanoides*, trzmielina brodawkowata *Euonymus verrucosus*, dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*. W runie stwierdzono: podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*. Obecny jest niewielki udział gatunków obcych inwazyjnych – w runie niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*, w drzewostanie – czeremcha amerykańska *Padus serotina*. Gatunki te stwierdzono jedynie przy drogach i duktach leśnych.

Ranga w obszarze – średnia.

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe

Powierzchnia – 39,51 ha

Reprezentatywność - C

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – B

Ocena ogólna – C

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje nadrzeczne lasy: olszowe, jesionowe, wierzby białej i kruchej. Występują one w całej Polsce. Lasy te wykształcają się na glebach o wysokim poziomie wód gruntowych, głównie klasyfikowanych, jako pobagienne lub napływowe aluwialne. Głównym czynnikiem ekologicznym decydującym o specyfice łęgów są warunki wodne związane z poziomym ruchem wód. W lasach łęgowych bardzo często dochodzi do stagnacji wody i zabagniania się siedliska. W takich przypadkach problematyczne jest oddzielenie łęgów od olsów. Biotopy omawianej grupy mają wysoką wartość przyrodniczą. Jako podstawowy element nadrzecznych krajobrazów roślinnych mają wpływ na retencję wód i funkcjonowanie korytarzy ekologicznych.

Płaty łęgowych lasów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych stwierdzono w rozproszeniu na całym obszarze. Siedlisko *91E0 na omawianym obszarze jest przekształcone z wyraźnym wpływem antropopresji. W drzewostanie dominuje olcha. Obecny jest również wyraźny udział klonu jesionolistnego *Acer negundo* (gatunek inwazyjny). Runo jest ubogie w gatunki charakterystyczne. Wyróżniono tu między innymi podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, wiązówka błotna *Filipendula ulmaria* i bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*. Płaty siedliska odznaczają się dużym udziałem gatunków inwazyjnych, przede wszystkim niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*. Koryto rzeczne ma uregulowany charakter. Stan siedliska *91E0 i jego funkcjonowanie w obszarze Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru jest słabo poznany i wymaga uzupełnienia wiedzy oraz podjęcie stosownych działań w oparciu o nowe dane.

Ranga w obszarze – średnia.

91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario Ulmetum*)

Powierzchnia – 2,82 ha

Reprezentatywność - C

Względna powierzchnia – C

Stan zachowania – C

Ocena ogólna – C

Siedlisko przyrodnicze 91F0 obejmuje wilgotne lasy związane z siedliskami okazjonalnie zalewanymi wodami rzeczными lub pozostającymi pod wpływem okresowych spływów wód powierzchniowych albo ruchomych wód gruntowych. Łęgi dębowo-wiązowo-jesionowe są w Polsce wyraźnie zróżnicowane na dwie grupy: łęgi w dolinach wielkich rzek, w których podstawowym czynnikiem ekologicznym są okresowe zalewy wodami rzeczными, oraz łęgi poza dolinami, zajmujące stanowiska w dolinkach małych cieków, np. wilgotnych i

żyźnych zagłębieniach. Typowy łęg dębowo-wiązowo-jesionowy jest zbiorowiskiem o zróżnicowanej strukturze pionowej i przestrzennej z wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. W postaci najpełniej wykształconej drzewostan ma na ogół niezbyt duże zwarcie (do 60%).

Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe stwierdzono jedynie w okolicach Soboty w miejscu połączenia się koryt rzeki Bzury i Mrogi. Siedlisko 91F0 zajmuje powierzchnię około 2 ha. W drzewostanie dominuje dąb, wiąz i olcha. Obecny jest również klon jesionolistny *Acer negundo* (gatunek inwazyjny). Runo jest ubogie w gatunki charakterystyczne. Płaty siedliska odznaczają się dużym udziałem gatunków inwazyjnych, przede wszystkim niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*. Koryto rzeczne nie ma uregulowanego charakteru, jednak obecna jest zastawka spiętrzająca.

Ranga w obszarze – średnia.

1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Gatunek stwierdzany na całym obszarze Pradoliny Bzury-Neru PLH100006. Liczniej stwierdzany w części zachodniej, szczególnie w okolicach miejscowości Łęka -Nagórki. Obszar oferuje dogodne siedliska dla tego gatunku - trwale użytki zielone uprawiane ekstensywnie. Nawet w fragmentach doliny z dominującą gospodarką intensywną znajdują się fragmenty użytkowane ekstensywnie, nieużytkowane lub zbiorowiska na skraju rowów, kanałów. Pomimo że czerwończyk nieparek jest gatunkiem rozpowszechnionym w skali kraju to Pradolina -Bzury Neru PLH100006 jest ważną ostoją tego gatunku. Pradolina jest największym obszarem z dominującą gospodarką łąkową w centralnej Polsce. Obszar jest ważnym miejscem dla populacji czerwończyka nieparka, znajduje się w dolinie dwóch dużych rzek regionu wzdłuż których mogą migrować osobniki z tutejszej populacji i zasilać populacje sąsiednie.

Ryby i minogi

O wyjątkowej wartości obszaru Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru dla ryb i minogów stanowi przede wszystkim gęsta sieć naturalnych cieków i sztucznych kanałów odwadniająca bagienny obszar. Cieki te są cennym siedliskiem gatunków stagnofilnych ryb, w tym głównie piskorza *Misgurnus fossilis*. Obfita roślinność naczyniowa i głębokie pokłady organicznych osadów stwarzają idealne warunki do wypełnienia wszelkich życiowych potrzeb, w tym do odbycia tarła, podchowu narybku i wzrostu osobników dorosłych oraz powodują, że lokalne populacje piskorza osiągają niespotykane w innych ciekach zagęszczenia. Głównym zagrożeniem dla ichtiofauny może być przede wszystkim niewłaściwie prowadzona gospodarka utrzymeniowa na sztucznych urządzeniach wodnych (kanałach).

Na podstawie wyników inwentaryzacji ichtiologicznej prowadzonej na potrzeby opracowania projektu planu zadań ochronnych (PZO) obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Pradolina Bzury-Neru PLH100006 (lipiec 2013 r., 12 stanowisk rozmieszczonych wzdłuż Neru, Bzury i wzdłuż sztucznych kanałów odwadniających obszar) oraz po przeanalizowaniu publikowanych i niepublikowanych informacji o aktualnym stanie ichtiofauny rzek: Ner i Bzura, na odcinkach leżących na terenie obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Pradolina Bzury-Neru PLH100006 stwierdzono konieczność aktualizacji Standardowego Formularza Danych.

1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*

Populacja – ocena B

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – B

Wizja terenowa, przeprowadzona w ramach opracowywania planu zadań ochronnych (PZO), wykazała obecność bardzo licznych siedlisk piskorza w sztucznych kanałach odwadniających dolinę. Gatunek odnotowywany był dodatkowo w ciekach głównych: Nerze i Bzurze. Piskorz obecny był na każdym z 12 kontrolowanych podczas wizji terenowej stanowisk [6]. Preferencje siedliskowe piskorza predestynują go do zasiedlania wód stojących bądź wolno płynących, w tym naturalnych zbiorników wody stagnującej i kanałów. Siedliska gatunku w przedmiotowym obszarze zachowane są w dobrym stanie. Populacje piskorza osiągają w kanałach niespotykane w skali Polski środkowej zagęszczenia (do kilku osobników na każdy m² cieku). Przedmiotowy obszar jest, w skali centralnej Polski, wyjątkowym miejscem występowania piskorza. Siedliska bardzo liczne, dobrze zachowane. Struktura lokalnych populacji jest bardzo dobrze wykształcona,

odnotowywane są osobniki należące do wszystkich grup wielkościowych/wiekowych. Z uwagi na charakter siedlisk (sztuczne urządzenia wodne) zachowanie populacji piskorza zależne jest od właściwie prowadzonych prac utrzymaniowych kanałów. Struktura populacji właściwa. Mimo istniejących przegród istnieje możliwość ewentualnej migracji gatunku na stosunkowo długich odcinkach cieku.

1149 Koza *Cobitis taenia*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Wizja terenowa, przeprowadzona w ramach opracowywania planu zadań ochronnych (PZO), wykazała obecność populacji kozy, zasiedlającej 4 z 12 kontrolowanych stanowisk [6]. W szczególności koryto główne rzeki Bzury, oraz jej dopływy obfitują w odpowiednie, potencjalne siedliska kozy zachowane w dobrym stanie. Struktura populacji właściwa. Mimo istniejących przegród istnieje możliwość ewentualnej migracji gatunku na stosunkowo długich odcinkach cieku.

5339 Różanka *Rhodeus sericeus amarus*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Wizja terenowa, przeprowadzona w ramach opracowywania planu zadań ochronnych (PZO), wykazała obecność populacji różanki na jednym stanowisku [6], jednak niepublikowane dane z roku 2013 (Uniwersytet Łódzki) wskazują na obecność ryby na badanych stanowiskach wzdłuż niemal całego koryta Bzury, oraz na obecność licznych, odpowiednich siedlisk na obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Pradolina Bzury-Neru PLH100006. Przedmiotowy obszar może być typowym miejscem występowania różanki. Ichtiofauna głównych cieków obszaru (Ner i Bzura) podlega obecnie naturalnej odbudowie. Stosunkowo liczne są miejsca o spowolnionym przepływie (preferowanym przez stagnofilną różankę) będące potencjalnym miejscem bytowania ryby. Ich stan zachowania na chwilę obecną jest dobry. Mimo istniejących przegród istnieje możliwość ewentualnej migracji gatunku na stosunkowo długich odcinkach cieku.

1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*

Populacja – ocena B

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Kumak jest płazem typowo wodnym, tylko czasami wychodzi na brzeg. Jest to gatunek ciepłolubny spotykany w kraju w rozproszeniu głównie na niżu oraz rzadziej na pogórzu. Unika wody płynącej oraz zimnych i głębokich jezior. Preferuje ciepłe, płytkie i czyste wody obfitujące w roślinność i glony, tj. jeziorka i stawy, ale także oczka wodne, starorzecza, glinianki, żwirownie czy inne bardzo małe okresowo zalewane zbiorniki bądź łąki. Kumak w dogodnych warunkach rozmnaża się w nawet bardzo małych zbiornikach wodnych. Przebywają raczej na płycznach. Zimują w norach ziemnych. Szeroko rozpowszechniony w całej pradolinie. Głosy godowe samców odnotowane z dużych powierzchni zalanych dolin rzecznych.

1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena C

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Traszka występuje w całym kraju, poza najwyższymi terenami góorskimi. W okresie godowym spotkać ją można w różnego rodzaju zbiornikach wodnych, tj. stawy, starorzecza, żwirownie czy sadzawki. Unika wody płynącej, preferuje raczej większe stawy z gęstą roślinnością i o mulistym dnie. Poza okresem godowym większość traszek przebywa zazwyczaj w wilgotnych miejscach w pobliżu zbiorników wodnych, tj. cieniste lasy, łąki, pastwiska czy polany. Część samców zostaje w wodzie aż do zimy często tam spędzając sen zimowy zagrzebany w mule na dnie zbiornika. Te, które wyszły na ląd zimują zazwyczaj zagrzebane w rozmaitych norach, których raczej same nie wykopują – korzystają z już istniejących schronień.

1355 Wydra *Lutra lutra*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Wydra występuje na obszarze całego kraju. Silnie związana jest ze środowiskiem wodnym. Spotkać ją można nad brzegami różnych zbiorników wodnych lub rzek czy potoków. Zamieszkuje nory, które kopie w zarośniętych krzakami i drzewami brzegach lub groblach. Otwór wejściowy do nory znajduje się pod powierzchnią wody. Wydra doskonale pływa i nurkuje. Poluje głównie na ryby pod wodą lub zimą pod lodem. Dietę uzupełnia rakami, dużymi owadami, ślimakami, żabami, bardzo rzadko gryzoniami czy ptakami bądź ich jajami. Wydry, poza okresem godowym i z wyjątkiem samic wychowujących młode, prowadzą samotny tryb życia. Ślady przebywania oraz osobniki notowane wzdłuż rzek przepływających przez omawiany obszar.

1337 Bóbr *Castor fiber*

Populacja – ocena C

Stopień zachowania – ocena B

Izolacja – ocena C

Ocena ogólna – C

Jest to gryzoń preferujący żyzne tereny raczej nizinne, ale spotyka się go także w górach. Liczebność bobrów w Polsce spadała przez wieki i jeszcze w ubiegłym stuleciu był zagrożony wyginięciem. Teraz, dzięki reintrodukcjom, przesiedlaniu i naturalnym migracjom osobników oraz zdolności przystosowania się do różnych warunków, populacja bobra się odbudowała. Gatunek ten występuje niemal w całym kraju choć nadal najliczniej w Polsce północno-wschodniej. Zasiedla strefę przybrzeżną rzek i cieków, których przepływ pozwala na spiętrzanie wody, jezior, zalewów, stawów i rozlewisk nierzadko przez siebie tworzonych. Może dobrze funkcjonować w małych zbiornikach, czy rozlewiskach o ile dostępność pokarmu jest wystarczająca. Żywią się liśćmi, gałęziami i korą drzew. Bobry kopią nory, tworzą żeremia i potrafią budować tamy, w celu podniesienia bądź wyrównania stanu wody. Ślady obecności bobrów stwierdzono wzdłuż rzek i mniejszych cieków wodnych przepływających przez omawiany obszar.

W poprzednich wersjach SDF w wyniku pierwotnego błędu naukowego wykazywane były gatunki: 4038 Czerwończyk fioletek *Lycaena helle* i 1096 Minóg strumieniowy *Lampetra planeri* – w 2019 Komisja Europejska zaakceptowała usunięcie ich z listy przedmiotów ochrony w obszarze.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	J02		b
H	J02.01		b
H	A02		i
M	H01		b
H	K01		b
M	K02.01		i
M	A02		i
M	I01		b
M	I02		b
M	A04.01		i
M	G05.04		i
M	B02.02		i

M	H01.08		o
M	E01.04		b
M	K04.01		i
L	B01.01		i
L	D01.05		i
L	G01.08		o
L	M01.02		b
L	B02.04		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
L	X	X	i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Bartel R. (red.). 2004 Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska. Warszawa. 2. Borysiak J., Pawlaczyk P. Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albe*, *Populetum albe*, *Alnenion glutinoso-incane*, olsy źródłiskowe). W: Gromadzki M. (red.) 2005. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik merytoryczny. Tom 5. Lasy i bory, s. 203-241. 3. Ciechanowski M. 2012. Nocek łydkowłosy *Myostis dasycneme* W: Makomska-Juchniewicz M., Baran P. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III, s. 667-700. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa. 4. Czech A. 2007. Bóbr europejski (*Castor fiber*). Krajowy Plan Ochrony Gatunku. Ministerstwo Środowiska. 5. Danielewicz W., Pawlaczyk P. 2004. Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) W: Herbich J. (red.). Lasy i bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 5. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 113-137. 6. Ekolesner – Emilia Lesner. 2013 Dokumentacja planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Pradolina Bzury-Neru PLH10006.7. Głowaciński, Z. 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków. 8. Głowaciński, Z., Nowacki, J. 2004. Polska czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków – Poznań. 9. Halladin-Dąbrowska A., Wylazłowska J., Kozaczuk A., Popkiewicz P., Truat-Seliga A., Kucharski L. 2009. Obszar Natura 2000 „Pradolina Warszawsko-Berlińska”: - ostoją cennych gatunków roślin naczyniowych. Parki. nar. Rez. Przyr. 28(2): 97-106. 10. Hejduk J., Róg M., Olczyk M., Zieleniak A., Górecki M., Błaszczak T. 2008 Nietoperze obszaru chronionego Natura 2000

"Pradolina Warszawsko-Berlińska" w: Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej Kręgowce, Łódź. 11. Herbich J. (red.). 2004. Lasy i bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Tom 5. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. 12. Herbich J. (red.). 2004. Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Tom 3, Ministerstwo Środowiska, Warszawa. 13. Herbich J. (red.). 2004. Wody słodkie i torfowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Tom 2, Ministerstwo Środowiska, Warszawa. 14. IOP PAN red. 2006 – 2007. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 msc. GIOŚ. Warszawa. 15. Kącki Z., Załuski T. 2004. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion). W: W: Herbich J. (red.). Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 3. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 159-170. 16. Kepel A. 2010. Nocek duży *Myostis myostis* (Brokhausen, 1797). W: Makomska-Juchiewicz M. (red.) Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny, Część I. s: 220-257, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa. 17. Klich S., Klich M., Domagała P., Kalinka R. 2016. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony na terenie obszarów Natura 2000 w województwie łódzkim, Część II, Pradolina Bzury-Neru PLH100006, Tarnów. 18. Klimaszyk P. 2004. Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nymphaea*, *Potamogeton*. W: Herbich, J. (red.) Wody słodkie i torfowiska. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, T. 2., s. 59-71. 19. Koczur A. 2012. Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością *Scheuchzeria palustris* - *Caricetum nigrae*) W: Mroza W. (red.). Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III; s: 109-122. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Warszawa. 20. Kondracki J. 2009. Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa. 21. Konwencja Berneńska z 19 września 1979 r. – o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych. Ostatnie modyfikacje: dekret 99-615 z 7 lipca 1999 r. wnoszący poprawki do załączników I, II, III i IV. Załącznik II: Ścisłe chronione gatunki fauny. Załącznik III: Chronione gatunki fauny. 22. Kopeć D., Ratajczyk N., Wolańska-Kamińska A. 2012. Is spontaneous regeneration of floodplain forests possible?: a repeated analysis after five decades passive conservation in Bzura River Valley (Central Poland). Materiały konferencyjne The 8th European Conference on Ecological Restoration. 9-14 września 2012, Czeskie Budziejowice, Czechy. 23. Kopeć D., Halladin-Dąbrowska A., Chmielecki B., Kucharski L. 2008. Human impact on wetland flora of the Warsaw-Berlin proglacial valley. *Biodiv. Res. Conserv.* 9-10: 57-62. 24. Korzeniak J. 2012. Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (*Arrhenatherion*) W: Mroza W. (red.). Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III; s: 79-94. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Warszawa. 25. Kostrzewa J. 1999. Szansa dla Neru. *Aura*, 12: 16-17. 26. Kostrzewa J. 2000. Wpływ degradacji rzeki na ichtiofaunę w jej dopływach. Praca doktorska, Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców, Uniwersytet Łódzki. 27. Kostrzewa J., Penczak T. 2002. Stan ichtiofauny dorzecza Neru i perspektywy jej restytucji. [w:] Praca zbiorowa. Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim. WIOŚ Łódź, 100-102. 28. Kowalski M., Wojtowicz B. 2004. *Myostis myostis* (Brokhausen, 1799) Nocek duży. W: Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik merytoryczny. P. Adamski, A. Bartel, A. Bereszyński, A. Kepel, Z. Witkowski (red.) Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 6: 363-367. 29. Kozaczuk A. 2005. Pradolina warszawsko-berlińska ostoja różnorodności florystycznej krajobrazu rolniczego okolic Łęczycy. praca magisterska, materiały niepublikowane, Uniwersytet Łódzki. pp. 188. 30. Kucharski L. 1994. Wpływ melioracji na szatę roślinną solnisk w okolicy Łęczycy (pradolina warszawsko-berlińska). *Zesz. Nauk. AR we Wrocławiu. Konferencje III (t.I)*, 246: 93-98. 31. Kucharski L., Perzanowska J. 2004. Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*). W: Herbich J. (red.). Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 3. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, s. 192-211. 32. Kujawa-Pawlaczyk J. 2010. Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe. W: Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I; s: 106-118. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Warszawa. 33. Marszał L. 2012b. Minóg strumieniowy *Lampetra planeri* W: Makomska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III, s: 101–117. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa. 34. Matuszkiewicz W. 2007. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. PWN, Warszawa: 5-537. 35. Mazgajska J., Rybacki M. 2012. Kumak nizinny *Bombina orientalis* W: Makomska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III, s. 346-364. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa. 36. Mazurkiewicz J. 2012. Koza *Cobitis taenia* W: Makomska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III, s. 210–222. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa. 37. Mazurkiewicz J.. 2012. Piskorz *Misgurnus fossilis* W: Makomska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III, s: 264–275. Biblioteka Monitoringu

Środowiska, Warszawa.38. Mądalski J. 1954. Nowe stanowiska halofitów i innych roślin w okolicach Łęczycy. *Fragmenta Floristica et Geobotanica*. I, 2: 69-80.39. Mięsikowski M., Stankiewicz M., Mosakowski D., 2017 Szczegółowa inwentaryzacja oraz określenie stanu populacji i siedlisk gatunku wraz z oceną stanu ochrony dotycząca kozy *Cobitis taenia*, minoga strumieniowego *Lampetra planeri* i różanki *Rhodeus sericeus* w wielkopolskiej części obszaru Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru PLH100006, Gobio Usługi Przyrodnicze. Toruń 2017.40. Mioduszeński W., Kowalewski Z., Dembek W. 1988. Analiza zmian stosunków wodnych w torfowiskowym rezerwacie słonorośli. *Wiad. IMUZ* 16, 1: 105-120.41. Mowszowicz J. 1970. O występowaniu storczyka błotnego w powiecie łęczyckim. *Chrońmy Przyrodę Ojczyzn*, 6: 38-39.42. Mróz W., Świerkosz K., Kozak M. 2012. Ziolorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziolorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) W: Mroza W. (red.). *Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III*; s: 53-63. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Warszawa.43. Olaczek R. 1967. Zespoły szuwarowe i turzycowe doliny Bzury i Zianu. *Zesz. Nauk. UŁ, ser. II*, 14: 73-79.44. Olaczek R. 2002. Rzeka w życiu lokalnej społeczności. *Opowieść o Bzurze*. [w:] J. Kułtuniak (red.). *Rzeki. Kultura-cywilizacja-historia* 11: 183-211. Wyd. Śląsk, Katowice.45. Olaczek R. (red.) 2012. Czerwona księga roślin województwa łódzkiego. Zagrożone rośliny naczyniowe. Zagrożone zbiorowiska roślinne. Ogród Botaniczny w Łodzi, Uniwersytet Łódzki, Łódź.46. Pabijan M. 2010. Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*. W: Makomska-Juchiewicz M. (red.) 2010. *Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I*. s.: 195-219 Biblioteka Monitoringu Środowiska. Warszawa.47. Pawlaczyk P. 2010. Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe. W: Mróz W. (red.) *Monitoring siedlisk przyrodniczych, Część I*: s: 236-254 Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa.48. Pawlaczyk P. 2012. Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe W: Mróz W. (red.). *Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III*; s: 292-315. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Warszawa. 49. Penczak T. 1968. Ichtyofauna rzek Wyżyny Łódzkiej i terenów przyległych. Część Ia. Hydrografia i rybostan Bzury i dopływów. *Acta Hydrobiologica* 10: 471-497.50. Penczak T., Galicka W., Kruk A., Marszał L., Tybulczuk S., Trzydel M. 2011. Odbudowa rybostanów Bzury i Neru po zredukowaniu dopływu zanieczyszczeń przemysłowych i bytowych. *Użytkownik Rybacki* 2011, *Kondycja polskiego rybactwa śródlądowego*, Konferencja PZW, Spała 2011: 144-147.51. Penczak T., Kruk A., Grabowska J., Śliwińska A., Koszaliński H., Zięba G., Tybulczuk S., Galicka W., Marszał L. 2010. Wpływ stopniowej poprawy jakości wody w rzece Ner na regenerację ichtyofauny. *Rocz. Nauk PZW* 23: 97-117.52. Penczak T., Kruk A., Marszał L., Galicka W., Tybulczuk S., Trzydel M. 2012. Regeneracja ichtyofauny Bzury i Neru po ograniczeniu zanieczyszczeń przemysłowych. *Rocz. Nauk. PZW* 25: 85-93.53. Penczak T., Kruk A., Koszaliński H., Zięba G. 2000. Ichtyofauna rzeki Bzury. *Rocz. Nauk. PZW* 13: 23-33.54. Piernik A. 2010. Śródlądowe słone łąki, pastwiska i szuwały *Glauco-Puccinietalia*, część – zbiorowiska śródlądowe W: Mroza W. (red.). *Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I*; s: 46-60. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Warszawa.55. Przybylski M. 2012. Różanka *Rhodeus amarus* W: Makomska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). *Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III*, s: 276-291. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa.56. *Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Tom 9. Gatunki roślin*. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2004.57. Rosadziński S. 2015. Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych 6410, 6430, 6510, 7140 w wielkopolskiej części obszaru Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru PLH100006, Poznań. 58. Sielezniew M. J., Dziekańska I. 2012. Czerwończyk fioletek *Lycena helle* W: Makomska-Juchiewicz M., Baran P. (red.). *Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część II*, s. 124-141. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa.59. Traut-Seliga A. 2007 „Plan lokalnej współpracy na rzecz ochrony obszaru Natura 2000 PLH100006 Pradolina Bzury-Neru” w ramach projektu: Transition Facility 2004 „Opracowanie planów renaturalizacji siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków na obszarach Natura 2000 oraz planów zarządzania dla wybranych gatunków objętych Dyrektywą Ptasią i Dyrektywą Siedliskową”. Skierniewice.60. Zięba G. 2000. Struktura zespołów ryb systemu rzeki Bzury na tle czynników środowiskowych. Praca doktorska, Maszynopis, Uniwersytet Łódzki, Łódź.61. Zięba G., Marszał L., Przybylski M. 2001. Fauna ryb i minogów Polski Środkowej. *Rocz. Nauk. PZW* 14, suppl.:173-188.62. Wilk-Woźniak E. 2011. Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nymphaeion*, *Potamion*. *Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Metodyka monitoringu*. GIOŚ, Warszawa.63. Witkowski Z. (red.). 2004. *Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 - podręcznik metodyczny. Tom 6*.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL04	85.8				

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL04	Doliny Bzury	*	5.94
PL04	Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej	*	79.25
PL04	Nadwarciański	*	0.62

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi
Adres:	Polska Traugutta 25 90-113 Łódź
Adres e-mail:	sekretariat.lodz@rdos.gov.pl

Organizacja:	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu
Adres:	Polska Tadeusza Kościuszki 57 61-891 Poznań
Adres e-mail:	sekretariat.poznan@poznan.rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒ Tak	Nazwa: 1. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 18 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru PLH100006 (Dz. U. Woj. Łódzkiego z 2014 r. poz. 1421) i (Dz. U. Woj. Wielkopolskiego z 2014 r. poz. 1899) Link: http://dziennik.lodzkie.eu/#/legalact/2014/1421/ Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 21 marca 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru PLH100006 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2016 r. poz. 1403) i (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2016 r. poz. 2292) Link: http://dziennik.lodzkie.eu/#/legalact/2016/1403/
☐ Nie, ale jest w przygotowaniu	
☐ Nie	

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH100006

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒

Tak

☐

Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)